

Tekoälyohjeistus

Tekoälyohjeistuksen tarkoituksena on antaa henkilöstölle ohjeita tekoälyn turvallisesta ja yhdenmukaisesta käytöstä työssä. Tavoitteena on, että tekoälyä voidaan hyödyntää osana omaa työtä ja sen kehittämistä. Tekoäly on mahdollisuus, joka voidaan valjastaa tunnistamalla sen uhat ja riskit.

On tärkeää muistaa, että tekoäly tukee työntekemistä eikä se korvaa ihmistä työntekijänä. Kehittämällä tekoälylukutaitoamme ymmärrämme perusperiaatteet ja vastuut käyttäessämme tekoälyä työtehtävissämme.

Mikä on tekoälyjärjestelmä

Tekoälyjärjestelmä on järjestelmä, joka on luotu analysoimaan tietoa ja tunnistamaan malleja sekä käyttämään näitä tietoja tehdäkseen päätöksiä, sisältöä ja ennusteita itsenäisesti. Järjestelmä voi mukautua ja tehdä päätelmiä vastaanottamistaan syötteistä. Tekoäly on järjestelmän kyky tehdä älykkäinä pidettyjä toimintoja.

Tekoälyn käyttö työssä

Tekoäly on kehittyvä järjestelmä, jonka käytössä tulee huomioida sen keskeneräisyys ja vastuut. Kun käytämme tekoälyä työtehtävissämme,

- huomioimme tekoälyn vaikutukset toimintaympäristöömme
- olemme vastuussa käyttämämme tekoälyn vaikutuksesta tehtäviimme ja päätöksiimme
- noudatamme hyvän hallinnon periaatteita, lakeja ja säädöksiä
- toimimme kuntalaisten oikeuksien toteutumiseksi
- huolehdimme tietosuojasta

Monissa palveluissa on jo käytössä tekoäly osana järjestelmän toimintaa. Hyödynnämme sitä siis jo nyt monella tavalla. Tekoäly kehittyy jatkuvasti ja luo uusia mahdollisuuksia toimintamme kehittämiseksi. Toimimme tekoälyn kanssa kuten minkä tahansa muun uuden teknologian kanssa; meidän on ymmärrettävä sitä, osattava hyödyntää oikealla tavalla, ylläpidettävä osaamistamme ja varauduttava mahdollisiin väärinkäytöksiin.

Tekoälypalveluiden käyttöön liittyy riskejä. Esimerkiksi jos rakennat tekoälybotin, hanki tarpeeksi tietoa ja osaamista etukäteen. Väärin tehtyinä botit voivat päästä käsiksi käyttäjän tietoihin. Kun tiedät, mitä olet tekemässä, voi tekoälyllä tehostaa työntehtäviä ja saada ideoita oman työn kehittämiseen.

Tekoälyllä on myös ympäristövaikutuksia. Tekoälypalvelujen taustaprosessit vaativat paljon palvelimia toimiakseen mikä lisää energiankulutusta. Toimimme vastuullisesti käyttämällä tekoälyä vain tarpeen mukaan.

Ymmärrämme, mitä tekoäly on ja kuinka se toimii

Tekoälypalveluiden käyttämiseen sisältyy niin riskejä kuin mahdollisuuksia. Meidän on tunnettava käyttämämme palvelu, jotta osaamme hyödyntää palvelua oikein ja turvallisesti. Yhden palvelun opit ja ohjeet eivät takaa sitä, että samat opit soveltuvat johonkin toiseen palveluun.

Tekoäly ei ole ihminen. Sillä ei ole samaa ymmärrystä ja tietoisuutta, vaikka sen tuottamat tekstit voivat vaikuttaa oikeilta ja uskottavilta. Se luo sisältöä sille aiemmin syötetyn tiedon perusteella. Sisältö voi olla täysin virheellistä ja vastaukset samaan kysymykseen voivat vaihdella. Tämän takia on tärkeää, että tietoja käsittelee riittävän asiantuntemuksen omaava henkilö.

Ylläpidämme osaamistamme

Tekoälypalvelut kehittyvät nopeasti. Pysyäksemme mukana kehityksessä osallistumme aiheeseen liittyviin koulutuksiin sekä tutustumme palvelujen kehittyviin mahdollisuuksiin. Järjestelmien käyttökoulutusten lisäksi tulee huolehtia tietosuojaosamisesta. Osaamisen kehittämisellä huolehdimme siitä, että osaamme hyödyntää palveluita oikealla tavalla. Tekoälylukutaito kuuluu jokaiselle henkilöstön jäsenelle tehtävistä riippumatta.

Hyödynnämme paljon Microsoftin sovelluksia työssämme. Sovelluksiin kuuluu myös Copilot, joka on keskusteleva tekoälypohjainen avustaja. Koulutusta Microsoft Copilotin käyttöön on saatavilla muun muassa Eduhousen kautta. Eduhousella on myös muihin tekoälypalveluihin liittyviä koulutuksia. Kunnan käytössä oleviin järjestelmiin sisältyvistä tekoälytoiminnoista koulutuksia voi tiedustella kyseisten järjestelmien toimittajilta.

Huolehdimme tietosuojasta

Emme koskaan syötä arkaluontoista, henkilötietoja tai salassa pidettävää tietoa tekoälypalveluun. Myös muun organisaatioomme liittyvän ja tunnistettavan tiedon syöttämistä tulee välttää, jos emme tiedä miten palvelu sitä käsittelee. Tekoälypalvelut hyödyntävät aiemmin syötettyjä tietoja, jolloin toiminnastamme voi paljastua asioita ulkopuolisille tahoille. Tietojen käsittelyyn liittyviä riskejä ja tietosuojavaikutuksia tulee arvioida aina ennen tietojen syöttämistä tekoälyjärjestelmään.

Tietosuojavaltuutetun toimisto on koonnut ohjeita tietosuojalainsäädännöstä tulevista vaatimuksista, jotka tekoälyjärjestelmien käytössä ja kehittämisessä on huomioitava. Ohjeet ovat luettavissa tietosuojavaltuutetun sivustolla <https://tietosuoja.fi/tekoalyjarjestelmat-ja-tietosuoja>.

Tekoälytyökalua voi kouluttaa antamalla tietoja työkalulle. Tällaisissa tapauksissa on aina varmistettava, että annettuihin tietoihin on oikeus ja tarvittaessa lupa. Esimerkiksi tekijänoikeudet rajoittavat tietojen käyttöä. Meillä voi olla käytössämme myös tietoja, joiden jakaminen organisaation ulkopuolelle on kiellettyä. Tällaista materiaalia ei tule antaa tekoälytyökalulle.

Tarkastamme tekoälyn tuottamat tiedot ennen hyödyntämistä

Tarkastamme aina tekoälyn tuottamat tulokset. Vaikka tekoäly nopeuttaa ja automatisoi monta työvaihetta, sen tulokset on aina tarkistettava ennen julkaisua tai muuta hyödyntämistä.

Ota talteen käyttämäsi kehoitteet, joiden avulla olet tuottanut materiaalin. Kehotteiden avulla voit myöhemmin tarkistaa kuinka kyseinen tieto on saatu tuotettua.

Tekoälypalvelun tuottama tieto voi vaikuttaa oikealta ja samalla olla täysin virheellistä. Tuloksessa mainitut lähteet kannattaa tarkistaa. Seuraavat tekijät tulee ottaa huomioon tarkastellessa tekoälyllä luotua tietoa:

Tiedon paikkansapitävyys	Tekoälyä koulutetaan valtavilla tietoineistoilla, joissa on sekä oikeaa että väärää ja epätarkkaa tietoa. Tekoäly ei aina pysty erottamaan oikeaa ja väärää tietoa, jonka takia se tuottaa myös virheellistä tietoa. Tekoäly tekee myös tilastollista päättelyä mikä ei aina anna oikeaa vastausta.
Tekstin konteksti	Tekoäly ei aina ymmärrä laajempia konteksteja. Ne saattavat tarjota oikealta vaikuttavaa tietoa, joka ei pidä paikkansa.
Tiedon saatavuus	Tekoälyllä ei ole kaikista aiheista tarpeeksi tietoa saatavilla. Tällöin se saattaa keksiä vastauksen ja tiedon lähteet puuttuvat vastauksesta.
Tiedon tulkittavuus	Konteksti saattaa vaikuttaa tiedon tulkintaan. Tätä ei tekoäly ymmärrä antaessaan vastauksen. Esimerkiksi lakeihin liittyvissä tulkinnoissa tulee olla tarkkana.

Varaudumme mahdollisiin väärinkäytöksiin

Tekoäly tarjoaa mahdollisuuksia kehittää palveluita ja laitteita. Mahdollisuudet ovat yhtä hyvin hyödynnettävissä verkkorikollisten ja muiden väärinkäyttäjien toimesta. Kaikki hyvä mitä tekoälyllä voimme kehittää, voidaan myös kääntää meitä vastaan. Lainsäädökset, asetukset tai eettiset ohjeet eivät päde rikollisiin. Huijauskampanjat, syväväärennökset, haittaohjelmat ja palvelunestohyökkäykset ovat esimerkkejä väärinkäytöksistä. Tekoäly on mahdollistanut uudenlaisia verkkorikollisuuden muotoja.

Ole tarkkana, kun haet tietoa tekoälypalveluista internetin hakukoneen avulla. Esimerkiksi Googlella haettaessa tuloksiin voi tulla myös linkkejä palvelun lataamiseen. Näitä linkkejä ei tule käyttää. Palvelut ladataan vain palveluntarjoajan oman nettisivun kautta. Myös älypuhelinien sovelluskaupoissa voi olla väärennetyjä sovelluksia, jotka eivät toimi oikein.

Tekoälylukutaito sekä oikeanlainen tekoälyn hyödyntäminen tuovat turvaa palveluiden hyödyntämiseen.

Näin merkitset käyttämäsi tekoälyn

Toimimme läpinäkyvästi ja merkitsemme kohteet, joiden tekemiseen olemme hyödyntäneet tekoälyä. Tekoälyn käyttöä ei tarvitse merkitä, mikäli sitä on hyödynnetty tiedonhakuun tai tekstin kieliasun tarkastamiseen. Tällöin tekoälyn käyttö rinnastuu internetin hakukoneiden käyttöön tai tekstinkäsittelyohjelman työkalun hyödyntämiseen.

Traficom valvoo Suomessa tekoälyn avoimuusvelvoitteita. Traficomien suositus on, että EU:n virallisia tekoälykuvakkeita käytetään merkitsemisessä:

Kuvake	Milloin käyttää
Peruskuvake 	Kun tekoälyä on käytetty materiaalin (kuva, ääni, video) tekemisessä. Esimerkiksi video, johon äänet on luotu tekoälyllä.
Täysin tekoälyn avulla tuotettu 	Kun materiaali (kuva, ääni, video, teksti) on täysin tekoälyn tuottamaa. Esimerkiksi tekoälyn tuottamat videot tai automaattiset tiivistelmät.
Osittain tekoälyä hyödyntävä 	Kun aiemmin luotua, ihmisen tekemää sisältöä on osittain muokattu tekoälyllä. Esimerkiksi tyhjä asunto on sisustettu tai valokuvan kasvot on vaihdettu tekoälyn avulla.

Lähde: Traficom ja Euroopan komissio

Kuvakkeet ovat käytettävissä kunnan intranetin henkilöstön ohjeista.

Hyödyllisiä tietolähteitä

Kuntaliitto: Materiaalia tekoälystä kuntien työn tukena

EU:n tekoälysäädös: Rajaa ja raamittaa tekoälyn käyttöä

Tietosuojavaltuutetun toimisto: Ohjeistaa tietosuojasta

Traficom: Valvoo tekoälyn avoimuusvelvoitteita

Opetus- ja kulttuuriministeriö: Suosituksia tekoälyn käytölle varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa, vapaassa sivistystyössä ja toisella asteella.

Digi- ja väestötietovirasto: VAHTI-verkosto, digitaalisen turvallisuuden kehittäminen ja ohjaus